

CĂLIN PIESCU

TIMIȘOARA – CALEIDOSCOPI DE AMINTIRI

M-am născut în Timișoara în 29 iunie 1962, la ora 21. În ziua aceea s-au născut doar doi copii în acea maternitate. Doamna dr. Rottenberg, care născuse și ea în aceea zi, a venit la mama, curioasă fiind, cine s-a mai născut în aceeași zi cu fiica ei. Ora nașterii o știu pentru că am tot fost întrebat de diverse persoane ce zodie sunt. Cum le răspundeam că sunt născut în 29 iunie, auzeam: „Deci ești rac! Dar nu ești deloc rac în felul tău de a fi. Ce ascendent ai?” La care ridicam din umeri. Așa am ajuns să o întreb pe mama la ce oră m-am născut și am aflat cum s-au derulat evenimentele. În 29 iunie, creștinii îi sărbătoresc pe sfinții apostoli Petru și Paul și cum tatăl meu era Petru, mama i-a făcut un tort, pe care l-au mâncat după-amiaza, după ce s-au întors de la servicii. În curând au apucat-o pe mama durerile de burtă și ea a crezut că ar fi mâncat prea mult din tort. Dar nu tortul a fost de vină. Iar la ora 21 a și văzut cine a fost „vinovatul”...

Mama a fost o șvăboaică din Orzydorf/Orțișoara, iar tata, un român cu o genealogie destul de complexă, s-a născut la Brăila și a venit la studii și sport la Timișoara. Prin sport s-au și cunoscut părinții mei, mama jucând handbal de câmp, iar tata fiind alergător de 400 m plat, ambii la Știința Timișoara. Tata a învățat limba germană auzind-o pe mama vorbind germana cu noi, cu sora mea Diana, născută în 1967, și cu mine. Trebuie să spun că până nu am mers la grădinița fabricii Tehnometal din Fabric, am vorbit doar germana, aceasta fiind la propriu limba mea maternă. Când mă întorceam de la grădiniță, drumul îl făceam cu mama, care lucra la Tehnometal. O întrebam ce înseamnă un anume cuvânt românesc, cum se spune la altul german în română și, încetul cu încetul, când am ajuns la școală, nu am mai vorbit mai deloc germana. Mama nu a vrut să mă dea la școala germană, pentru că a avut prea mult de suferit de pe urma germanității ei în anii de după război, dar tatăl, românul familiei, a insistat și bine a făcut! Poate că a ajutat și faptul că până în martie 1970 am locuit

pe Str. Gheorghe Lazăr nr. 6, iar la nr. 2, pe această stradă, se afla Liceul Teoretic nr. 2, care avea pe lângă mai multe clase cu predare în limba română și o secție în limba germană și chiar și o minisecție în limba maghiară. În 1971 a urmat o restructurare a învățământului timișorean și Liceul 2 a devenit Liceul „Nikolaus Lenau”, în care toate clasele au fost doar cu predare în limba germană.

La școala germană

Primele două clase le-am urmat în „Große Schule / Școala mare” de pe Gheorghe Lazăr, numărul 2. În acei ani locuiam toți patru într-o locuință compusă dintr-o cameră și bucatărie/baie (având doar cada de baie, WC-ul fiind afară, pe coridor) la numărul 6, astfel încât nu a trebuit să traversez strada pentru a ajunge la școală, ci doar să ies pe poarta de la numărul 6, să trec prin fața clădirii de la numărul 4 și să intru la numărul 2. Inutil să precizez că eram ultimul la ore, părinții trezindu-mă când plecau la lucru.

Una dintre primele imagini care mi-au rămas în memorie este că în clădirea de la numărul 4 se afla o firmă de comerț en-gros cu pantofi, iar aceștia erau aduși în niște containere negre, în care erau depuse zecile de cutii de carton cu pantofi. Cei născuți după 1980 probabil că nu au văzut niciodată astfel de containere. O altă imagine din acele timpuri a fost a fierăstrăului cu care se tăiau lemne, respectiv butucii mai mari, care apoi trebuiau spărți cu toporul. Venea un nenea cu o masă mare, care avea și roți pentru deplasare, și în centrul ei se afla fierăstrăul acționat de un motor pe benzină. Tot cu ajutorul acestui motor era deplasată și masa de la locuința omului până la client. Focul în casă se făcea cu lemnele tăiate sau cu bricheți de cărbune, care erau descărcați în fața casei și aruncați în pivniță. La noi, soba mare, de metal, încălzea atât locuința, cât și apa menajeră.

Un mare pas înainte pentru comfortul întregii familii a fost când ne-am mutat în martie 1970 în blocul H, proaspăt dat în folosință în Circumvalațiunii, la două camere, bucatărie și baie separate. Cu timpul, crescând, a devenit și acest apartament incomod, pentru că am împărțit camera cu sora mea până în 1984, eu

având 22 de ani și Diana 17. Ca să ajungem în camera noastră trebuia să traversăm sufrageria, adică camera părinților, în care se afla și televizorul, despre care voi mai da detalii. Deci, nu am avut prea multă intimitate, până când în 1984 m-am mutat într-o cameră în casa unchiului meu în zona Blașcovici, ceilalți rămânând în apartamentul de bloc. „Blașcovici” sună sârbește, nu-i așa? Dar este greșit. Numele provine de la fostul vicar general al Diecezei Romano-Catolice de Timișoara, Franz Blaskovits, un apărător al drepturilor germanilor din Banat, care în jurul anului 1900 a cedat terenul pe care avea o mare grădină pentru a se construi cartierul de case care îi poartă numele.

Liceul „Nikolaus Lenau”

Am făcut atât școala, cât și facultatea în Timișoara și, deși ambele și-au avut importanța în formarea și activitatea mea viitoare, pentru mine liceul „Nikolaus Lenau” a ocupat un loc primordial în amintirea mea. Am avut profesori de excepție, colegi minunați, activități școlare și extra-școlare de neuitat. Prin anul III sau IV de facultate, doi colegi de grupă, care făcuseră liceul la „C.D. Loga”, vorbeau între ei și comparau cu cât mai bună este atmosfera de la facultate decât cea de la liceu. La care noi, „lenauiştii” i-am contrazis hotărât, spunându-le că la liceu a fost mult mai bine. Au făcut ochii cât cepele! Dar nu este de mirare: pe profesorii pe care îi aveam la diversele materii îi onoram pe coridoare la sfârșit de an, când veneau grupurile de absolvenți ai școlii din urmă cu 20, 25, 30 de ani, iar deseori când mergeam să ne vizităm colegii de clasă, aceași profesori erau părinții lor. Am fost o mare familie! Pe lângă învățatura temeinică, am primit și o educație care nu corespundea cu cea pretinsă de regimul Partidului Comunist. Dar profesorii și în special directorul Erich Pfaff, căruia cu toții îi spuneam cu respect, admirație și drag (iar când făceam câte o boacăna și cu teama pedepsei care va urma, de regulă o palmă zdravănă care se auzea până la capătul coridorului) „Boss”, organizau excursii în țară: iarna, primăvara (în general tabere de schi) și vara. În școală s-au organizat și baluri mascate, discoteci și discotecii. Nu, nu este o greșeală de tipar! La „Diskuthek”, Boss, dar și alți profesori, discutau cu noi despre diverse subiecte care ne interesau, de la arhitectură la jazz și chiar despre „Verhütungsmittel”, adică mijloacele anticoncepționale. Vorbim de anii

1976 – 1980. Deja din anul 1972 Boss și alți profesori au folosit mijloace didactice despre care nu știu când au fost introduse în alte școli din România: proiector de diapozitive, retroproiectoare (overhead), înregistrări audio. Datorită profesorilor și colegilor, până și practica agricolă la "Kukuruz" era mai curând o plăcere și am doar amintiri dragi de acolo.

À propos de munca agricolă, o povestire a mamei mele. În familia ei din Orțișoara, prin 1930, o mătușă de-a ei s-a măritat cu un medic stomatolog din Timișoara. Contrar situației pe care o cunoșteam eu în anii 1970, când mi-a povestit mama întâmplarea, și când medicul de la oraș avea un statut social mai înalt decât o țărăncă, în 1930, Dumnezeu i-a pus mâna în cap doctorului, care avea o diplomă de medic stomatolog, dar cam atât, în timp ce fata bogată de țăran a fost o partidă bună. Prin aceasta nu vreau de loc să insinuez că ar fi fost interese materiale la mijloc, doar atât că pe atunci lucrurile stăteau chiar invers decât astăzi. În Orțișoara am văzut curtea din spatele casei bunicilor mei care au fost deportați în 1945 în URSS, de unde nici unul nu s-a mai întors. Grădina avea cam 30 x 40 m și odată am întrebat-o pe mama dacă acolo cultivau legume, pentru că pe câmp evident că se cultivau cereale. Am fost tare surprins să aflu că nu, ceea ce am văzut eu nu era o grădină, ci o curte interioară, în care erau grajdul, mașinile agricole și găinile. „Iar legumele unde le-ați cultivat?” „Legumele le cumpăram de la țăranii din Aradul Nou, care se opreau și în Orțișoara în drumul lor spre Timișoara” mi-a răspuns mama. Mi s-a părut foarte ciudat că țăranii care aveau un câmp agricol și o curte mare, nu cultivau ei înșiși legumele, ci le cumpărau de la alți țăranii, specializați în cultivarea legumelor.

Revenind la liceul Lenau, am amintit mai devreme despre palmele primite de la Boss, dar nu a fost singurul care ne mai dădea câte o plamă. În special profesorii de sport și cei de lucru manual (aveam ateliere de electrotehnică, lăcătușerie și tâmplărie pentru băieți, iar fetele făceau croitorie) aveau mâna grea. Dar, cu excepția unei profesoare de germană din clasele 5 – 8, care ne pedepsea pe nedrept când era prost dispusă – noi o consideram isterică, dar ce știam noi la acea vârstă –, de ceilalți profesori îmi aduc aminte cu plăcere, cu toate pedepsele primite! Am fost pedepsit de ei numai pe drept și știam ce va urma dacă voi fi prins. Au existat și excepții, Norbert,

un foarte bun prieten, mi-a spus că nici astăzi nu știe de ce a primit o palmă... Și ca să mă înțelegeți la ce mă refer, vă voi povesti următoarea anecdotă. În vara anului 1976, proaspăt admis la liceu, a trebuit să fac practica de vară la Beba Veche, la granița cu Ungaria și Iugoslavia pe acea vreme, unde se construia un canal de irigație. Cei care au hotărât de la partid că niște tineri de 14 – 16 ani trebuie să facă acea muncă grea au fost niște iresponsabili. Trebuia să descărcăm un vagon de pietriș în doi, și chiar mai rău și mai periculos decât aceasta a fost să cărăm dale de beton pentru canal, evident fără nici un fel de echipament de protecție – astăzi de neimaginat –, dar cu toate acestea, cu toate bătăturile din palme, tot de lucrurile frumoase îmi aduc aminte. Au fost multe, dar cea mai bună întâmplare a fost următoarea. Stingerea se dădea la ora 22 și profesorul Gotthard Schmidt venea în control și stingea lumina. După câteva zile, ne-am prins de rutină și unul dintre noi, Meino, s-a gândit să îi joace o festă. Zis și făcut: a dat cu pastă de dinți și cu cremă neagră de pantofi pe clanța dinspre dormitor. Când a intrat proful, a pus mâna pe clanță, a realizat ce a pățit, iar noi am izbucnit în hohote de râs. S-a spălat pe mâini și, foarte calm, ne-a întrebat cine a fost autorul. Un timp a fost liniște, nimeni nu l-a dat de gol, dar până la urma Meino și-a asumat fapta și a recunoscut în fața profesorului că el a fost autorul. Proful l-a chemat la el și i-a tras o palmă zdravănă, trimițându-ne pe toți la culcare. După care, în întunericul care a urmat stingerii luminii și în liniștea ce s-a pus în dormitor, s-a auzit cum profesorul a pus din nou mâna pe clanță și apoi a blestemat, pentru că aceasta încă nu fusese ștersă. Noi am murit de râs, el a aprins lumina și a râs cu noi, spunând că de această dată vina îi aparține. A șters clanța, s-a mai spălat o dată și ne-am culcat. Nimeni nu a fost supărat, nici el, nici noi, nici Meino. Dacă stau acum să mă gândesc, cred că în sinea lui a râs și el deja prima dată, doar că nu putea să ne lase fără o pedeapsă, pentru că altfel ne-am fi luat nasul la purtare în zilele următoare. Am rămas în continuare în relații foarte bune până a emigrat în Germania.

Emigrarea a fost un fenomen continuu pe întregul parcurs al școlii, dar evident că și înainte, și după. Am urmat Lenau-ul din 15 septembrie 1968, prima zi de școală, până în 30 iunie 1980, ziua în care ni s-au înmănat diplomele de bacalaureat. Toate materiile s-au făcut în limba germană. Profesorii vorbeau cu noi și la muzică, desen,

sport sau atelier în germană, fiind și ei etnici germani precum eram și noi. Dintre cei 36 de elevi, câți eram în fotografia din prima zi de școală, 12 au dat și luat bacalaureatul la „Lenau”.

Prima zi de școală a clasei germane a Liceului Nr. 2 din Timișoara

Și așa, an de an, au plecat unul sau mai mulți dintre noi și mai ales în timpul liceului, când s-a eliberat un loc în clasă, a fost primit un altul în ordinea de pe lista celor căzuți la treapta I (examenul de admitere în clasa a IX-a) și treapta a II-a (examenul de admitere în clasa a XI-a). Astfel, pe sonetele de la sfârșitul liceului, în loc de 36 de elevi au apărut 38 – 40, în funcție dacă a fost clasa de mate-fizică, chimie-biologie sau umană. Bineînțeles că nu doar elevii, ci și profesorii plecau în același ritm în Germania. Pentru a realiza ce influență putea avea această admitere la liceu, unul dintre cei care a picat la examenul de la treapta a II-a a terminat facultatea ca șef de promoție. Dar dacă nu ar fi prins locul unei colege plecate în Germania la doar o lună după începerea școlii, poate că nici nu ar fi fost admis la medicină veterinară. Cine poate ști?

O ultimă idee legată de atmosfera deosebită din liceul „Lenau” în anii 1971 – 1980, cât am fost eu elev și Erich Pfaff director, dar precis că și după aceea, în anii

1980 -1989: profesorii au fost foarte moderni și deschiși cu noi, ceea ce nu înseamnă că nu ar fi fost exigenți. Dimpotrivă. Știu de la foștii noștri profesori că au putut fi așa de deschiși cu noi, pentru că l-au avut pe Boss care îi acoperea. De exemplu, la banchetul din 1980, când noi am sărbătorit absolvirea liceului, conducerea PCR la nivelul județului Timiș hotărâse că banchetele trebuie să se termine la miezul nopții. Boss a închis porțile școlii, să nu putem pleca de capul nostru în oraș și să nu poată veni elevi sau absolvenți de la alte școli la noi și a transmis la partid că el nu își poate asuma răspunderea de a ne lăsa să plecăm de la banchet la miezul nopții, că ne ține în școală sub supravegherea sa. Și astfel noi am putut chefui până dimineața la ora 6 fără opreliști. Dar nici Boss nu ar fi putut face tot ce a făcut pentru noi, dacă nu ar fi avut susținerea lui Nikolaus Berwanger. Berwanger a fost jurnalist, poet, redactorul șef al ziarului bănățean de limbă germană „Neue Banater Zeitung”, dar mai ales a avut funcții destul de importante în cadrul PCR, ca reprezentant al minorității germane. Nikolaus Berwanger a avut între altele meritul de a-l aduce pe Erich Pfaff ca director al liceului „Nikolaus Lenau” în 1971 și a-i da posibilitatea să organizeze școala așa cum a făcut-o.

Timișoara – oraș multietnic, multi confesional și multicultural

Un aspect des evidențiat, mai ales în ultimii ani, este cel al Timișoarei ca un oraș multietnic, multiconfesional și multicultural. Interesantă este evoluția compoziției demografice. Dacă la începutul secolului al XX-lea românii reprezentau aproximativ 10% din populație, maghiarii 32%, sârbii 5%, germanii fiind peste 50% din cetățenii Timișoarei, în anii 1930 raportul s-a schimbat destul de mult și românii erau deja 25%, maghiarii 31% și germanii 33%, rămânând până prin 1944 grupul etnic majoritar. Evreii au reprezentat și ei o lungă perioadă un procent important din populația Timișoarei, ajungând de la 8000 de persoane în 1920 la 14000 în 1947, 13% din populația totală. După al Doilea Război Mondial situația s-a schimbat complet, românii devenind majoritari, astăzi peste 80% din populație declarându-se români. În zilele noastre nu mai auzi vorbindu-se pe străzile Timișoarei nici maghiară, nici sârbă, nici germană, iar dacă totuși cumva auzi una dintre aceste limbi, aproape întotdeauna sunt turiști. Multiculturalismul de care suntem așa de mândri a fost mai

curând prezent între sfârșitul secolului al XIX-lea și 1980. Dar până în 1990, când am emigrat în Germania alături de unchiul meu și de colegii de an de la „Lenau”, care pe atunci erau aproape toți de etnie germană, încă mai auzeam vorbindu-se diversele limbi ale „naționalităților conlocuitoare”, cum le numeau organele PCR. Sora mea a emigrat și ea în 1992, mama rămânând singura din familia germană în România, împreună cu tata, care era român. Culmea: tata ar fi emigrat cu mama, nu s-a opus, ea nu a vrut, deși fratele ei, sora, copiii, verii și unchiile ei, cu toții au emigrat între 1960 și 1992. Astfel, dintr-un grup de familie de cel puțin 50 de persoane, doar una singură mai trăia în România la recensământul din 2011, dar cum a decedat în 2017, astăzi nu mai este nici unul.

Legat de limbile vorbite în Timișoara, îmi amintesc o întâmplare din București în 1976. Eram în vizită la sora bunicii din partea tatălui, pe care o vizitam în fiecare an câte o săptămână, mergând la cinema și teatru, când l-am întâlnit, singura dată în viață, pe fratele ei mai mare, Vasile Băncilă. „Unchiul Vasile” a fost filosof, elev al lui Nae Ionescu, profesor de liceu, care a avut și privilegiul de a ține orele de filosofie la clasa regelui Mihai I la liceul „Mihai Viteazul” din București. Aveam 14 ani și nu știam nimic despre aceste lucruri, le-am aflat ulterior. Și la acea unică întâlnire cu acest om deosebit, Unchiul Vasile m-a întrebat: „Călin, cum mai este prin Timișoara, se mai vorbește numai germană pe străzi”? Eu i-am răspuns foarte mirat de întrebare că se mai vorbește germană în Timișoara, dar nu se mai poate vorbi de „doar germană”, ci acum în primul rând se vorbește limba română pe străzile Timișoarei. Atunci el mi-a răspuns că vizitase Timișoara în perioada interbelică și că a rămas cu impresia că pe străzi se vorbea doar limba germană.

Sincer să fiu, nu pot spune că în copilărie aș fi fost conștient de multietnicitatea vecinilor, a colegilor de grădiniță sau școală, pentru că părinții nu mi-au atras atenția: vezi că ăla e român, maghiar, neamț, evreu, sârb sau altceva. Cred că terminasem deja liceul când am realizat că „Poli”, așa cum îl strigam pe un prieten de la ștrand, este ungur și că de fapt îl cheama Pál, adică, Paul, iar Pali este diminutivul. Noi vorbeam la ștrandul Tehnometal între noi în limba română, doar cu nemții vorbeam uneori, dar nu întotdeauna, în germană. Nu spun că abia la 20 de ani aș fi aflat că

unii vorbesc maghiara și alții sârba, dar când de mic copil m-am uitat și la programele tv ale vecinilor noștri maghiari și sârbi, fără a înțelege mare lucru, nu am dat importanță ce etnie are unul sau altul.

Sportul în toate formele sale

Cu părinți sportivi, nu a fost de mirare că m-au încurajat toată viața să fac sport și că la 5 ani m-au dat la înot, la Școala Sportivă Timișoara. Ceilalți trei membri ai ștafetei noastre, atât liber și mixt, au fost Adrian Aron, Gérard Petitjean și András Toth, căruia îi spuneam Hecky. Cum am mai spus, la Liceul nr. 2, înainte de a se fi transformat în liceul „Nikolaus Lenau”, a existat și o minisecție cu predare în limba maghiară și anume o singură clasă, unde o învățătoare predă în aceeași încăpere tuturor copiilor din din cele 4 clase primare. Deci îl știam pe Hecky și de la acea clasă, care se afla pe același coridor cu clasa mea. Când am ajuns să cunosc diferențele etnice, eram convins că Hecky ar fi maghiar, dar am descoperit că este evreu, când întreaga lui familie a emigrat în Israel. Hecky mi-a dezvăluit în urmă cu doi, trei ani, că maghiara a învățat-o tocmai în acea clasă de la „școala mică” din Piața Unirii, după care a urmat școala și liceul maghiar din Iosefin. Despre Adi Aron am aflat doar în anii 2000 că este evreu, iar despre Gérard Petitjean nu știu nici astăzi dacă strămoșii au fost francezi. Pur și simplu nu a contat!

Călin, Hecky, Jean și Adi la festivitatea de premiere la sfârșit de an 1970 în sala cinema Studio

Antrenorii noștri au fost Péter Lovas, Codruța Sala (absolventă de Lenau) și Gyuri Szuhanek, iar dintre înotătorii cei mai buni din vremea noastră au fost Laci Koszta, frații Francisc, Karol și Georg Rolik, Sanda Busuioc, Alexandru Deac, Andrei Kun, Traute Leutschaf, Karin Parutsch, Doris Schneider, Liselotte Seidl, Harald Weiß, Alfred Braunecker, Holger Habetler (enumerarea este într-o ordine cronologică). Frații Rolik, Doris, Traute, Karin și Lotte, au fost cu câțiva ani mai mari la „Lenau”. Cred că această enumerare de nume spune totul despre multientia Timișoarei.

O curiozitate a limbilor vorbite a fost faptul că în familia noastră de patru persoane, trei dintre noi vorbeam cu tata în română, iar între noi în germană, chiar dacă eram toți patru așezați la masă. Evident că tata înțelegea majoritatea spuselor și, când nu înțelegea ceva, întreba ce înseamnă. Dar în familia unor prieteni de-ai părinților mei am cunoscut o situație și mai interesantă: bunica a vorbit cu al doilea ei soț toată viața doar în germană și el toată viața i-a răspuns doar în română. Dar de înțeles, s-au înțeles perfect!

Televizorul – element central în viața sub comunism

În ultimii 30 de ani, probabil că aproape oricine și-a dorit, și-a cumpărat un televizor, iar programe de vizionat sunt cu sutele, atât prin cablu, cât și prin satelit. În anii 1950 – 60 situația a fost complet diferită. Prima emisie tv din România a avut loc în noaptea de Revelion 1956/57 și pe parcursul anului 1957 transmisiile de televiziune au început să fie mai frecvente, dar numai în București. Nu existau relee de televiziune, astfel că „în provincie”, cum ne numesc „miticii” pe noi cei din afara Bucureștiului, nu se puteau urmări emisiuni ale TVR. În timpul studenției sale, tatăl meu a fost coleg de cameră la cămin cu alți doi studenți, care îi erau și colegi de atletism la Știința Timișoara, cea care mai târziu va deveni Clubul Politehnica Timișoara: Ion „Johnny” Mihăescu și Eugen „Gogu” Statnic. Johnny a devenit peste ani director tehnic la Centrul Teritorial de Calcul Electronic Timișoara, iar Gogu

inginer-șef la Uzinele Electronica din București. Tata îmi povestea cum, în timp ce el și Johnny citeau romane, Gogu citea o revistă rusească de televiziune, la începutul anilor 1950, când nici măcar în București nu existau transmisii tv și cu atât mai puțin televizoare. Cei doi îl luau peste picior, spunându-i să învețe o chestie serioasă, precum radioul, cu care chiar ar fi putut câștiga bani. Dar Gogu nu i-a băgat în seamă, lăsând la o parte faptul că cine știe cum funcționează un televizor știe foarte bine cum funcționează și radioul.

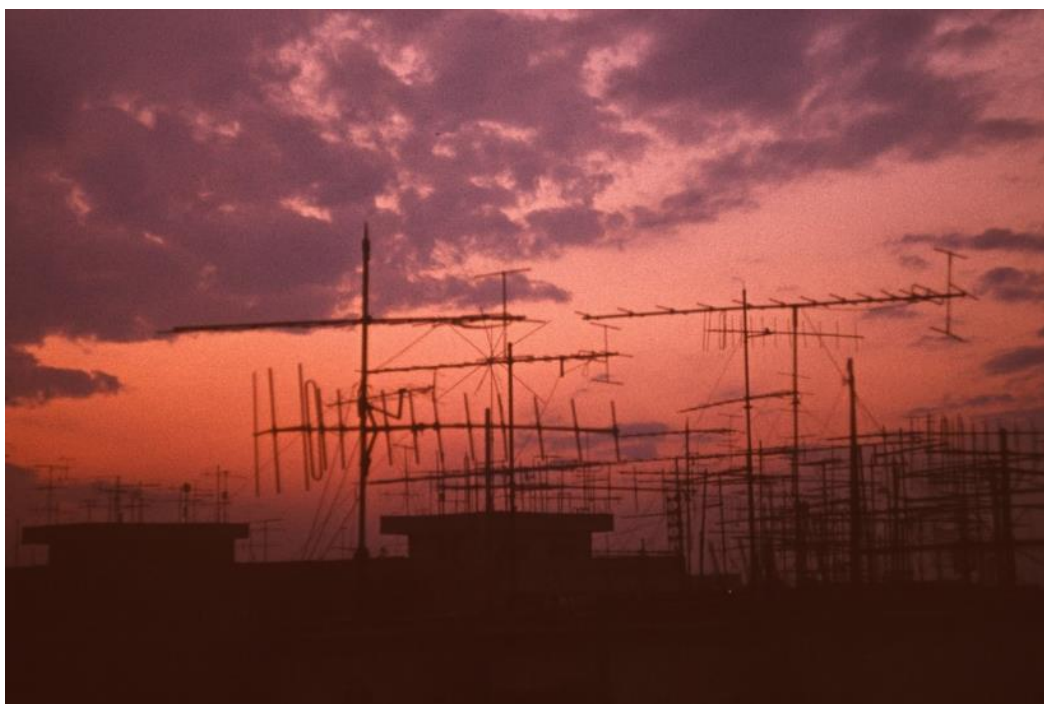
În 1960, părinții mei au reușit să își cumpere un televizor, evident alb-negru, un Rubin 102 de fabricație sovietică. Problema a fost că, datorită Războiului Rece, cele două blocuri politice Est și Vest nu s-au mai înțeles nici asupra unor standarde tehnice comune și astfel televizoarele blocului răsăritean nu puteau reda sonorul transmisiilor din vest și invers. Trebuia făcută o mică modificare, nu intru în detaliile tehnice legate de „tragere în bandă”, de adaptat sonorul televizorului sovietic la emisiuni vestice. Bine, bine, dar de ce trebuiau trase în bandă televizoarele din Timișoara, când chiar dacă era cel mai vestic oraș al țării și Banatul era „fruncea”, totuși făcea parte din România și deci din Blocul Estic, care în televiziune era organizat în „Interviziune”, în timp ce statele vestice era unite în „Euroviziune”? Simplu, pentru că în 1960 în Timișoara nu se prindea nici un post estic. Singurele emisiuni care puteau fi recepționate în 1960 erau de la televiziunea iugoslavă. Dar nici ei nu aveau emisiuni proprii la vremea aceea, ci retransmiteau emisiunile de la italieni, de la RAI. Iugoslavia a rămas în comunitatea vestică în multe privințe, inclusiv în standardele de televiziune, și astfel necesitatea tragerii în bandă a televizoarelor românești a persistat și în anii 1980.

Dar să revin la Gogu și la tragerea în bandă a televizorului părinților mei. Tata îl aduce pe Gogu acasă pe motocicletă sa MZ 125 și acesta desface capacul de carton din spatele televizorului, scoate o lampă, îi taie un picioruș și o pune la loc, montează televizorul și îi spune tatălui meu că a terminat și să-l ducă la următorul client. Tata l-a întrebat cu mult scepticism dacă pentru atâta lucru, pentru nici două minute, cere 50 de lei (în 1960 salariul mediu lunar fiind de 800 de lei). La care Gogu i-a răspuns: „Așa de repede îl rezolv la tine, pentru că fiindu-mi prieten, nu îți iau bani. Dar la un

client adevărat, desfac televizorul în bucăți, îl montez la loc, repet operațiunea de câteva ori și când clientul nu este atent, atunci tai piciorușul. Poate dura și două ore”.

În 1960 au avut loc Jocurile Olimpice la Roma, retransmise de iugoslavi și recepționate și de timișorenii cu televizor. Mi-au povestit părinții că veneau seara oameni străini de pe stradă, băteau la ușa lor, spunând că au văzut la geam pâlpâirea televizorului și îi roagă să le dea voie să se uite și ei, la care părinții îi primeau până când ajungea camera arhiplină. În aceeași cameră de pe Str. Gheorghe Lazăr nr. 6 și la același televizor Rubin 102, am văzut în noaptea de 20/21 iulie 1969 aterizarea modului lunar Eagle al misiunii Apollo 11. Țin minte că m-au trezit părinții să văd și eu acel eveniment senzațional din istoria omenirii.

Gogu Statnic s-a mutat apoi în 1961 la București și a devenit un fel de „tată” al antenelor din România. Antenele pentru Belgrad și Budapesta erau montate pe stâlpi înalți pe acoperișurile caselor și pe cele ale blocurilor. Iar la sfârșit, acoperișurile blocurilor erau invadate de o pădure de antene.

“Pădurea de antene” de pe acoperișul blocului H în anii 1980

Gogu, înainte de a pleca cu familia la București, le-a dat părinților mei sfatul ca atunci când se vor muta, să se mute cât mai sus, pentru a avea un cablu de antenă cât mai scurt. Părinții mei i-au urmat sfatul. În 1970 ne-am mutat în blocul H, tocmai terminat cu un nivel de garaj, apoi parter și opt etaje. Împărțirea apartamentelor s-a făcut în baza ordinii de înscriere pe listă. De fapt, părinții mei au vrut să se înscrie pe listă pentru un apartament într-unul dintre blocurile nou construite în Fabric, pe strada Zlatna, dar nu au mai prins loc acolo și a trebuit să mai așteptăm un an sau doi până să se termine blocul H. Așa că au fost primii pe lista blocului H și au fost invitați să aleagă primii etajul la care vor apartamentul. Cunoscând lecția lui Gogu cu apartamentul cât mai sus pentru ca lungimea cablului de antenă să fie cât mai scurtă, părinții au ales un apartament nu chiar la etajul 8 – unde ar fi fost direct sub acoperiș și cu izolațiile de atunci vara ar fi fost foarte fierbinte și iarna foarte rece –, ci imediat dedesubt, la etajul 7. Antena pentru postul Belgrad 1 a fost montată imediat pe tocul ușii de la balcon, televizorul a stat lângă ușa de la balcon și cablul de antenă nu a avut decât 4 m lungime! În multe cazuri avea 10, 15 sau chiar 20 m, o diferență ce influența calitatea imaginii. Pe lângă antenă, era de folos și un amplificator, care se construia din tablă de conserve și cu tranzistori scumpi, care nu se găseau la singurul nostru magazin de specialitate, Dioda. În afară de conserve, cam totul, inclusiv cositorul pentru lipit, trebuia „organizat” din surse dubioase. La fel și antenele erau fabricate din țevi preluate din întreprinderile patriei, nu din magazine. Baumarkt, Bricostore și alte magazine de acest gen nu existau în variantă socialistă.

Cele mai răspândite antene erau cele de tip „Yagi”, folosite pentru transmisiile de la Belgrad 1 și Budapesta, dar apăruseră și un tip nou de antene, foarte bune pentru Belgrad 2 și Novi Sad, în care elementul principal, dipoul, era de formă romboidală. Majoritatea antenelor erau fabricate din aluminiu, mai rar din oțel. Cuprul ar fi fost mult mai potrivit, având proprietăți fizice superioare, dar de unde să-l obții? Întâmplarea a vrut ca într-una din zile, angajații de la transportul local au înlocuit firele de la firobuz în zona Clinicilor Noi. Și cum prietenul meu Trusi locuia prin zonă, a găsit pe stradă o bucată relativ lungă din aceste „fire”, care erau de fapt cabluri de cupru groase cât degetul mare. Trusi mi-a oferit o bucată de cablu de cupru și eu, gândindu-mă că aş putea să o folosesc pentru dipolul romboidal al antenei, am

acceptat-o. Apoi l-am rugat pe un unchi care la U.M.T. să mă ajute și să îmi procure elementele de aluminiu necesare reflectorului. Următoarea problemă a fost cum să lipesc cele două bucăți de cupru, îndoite în forma potrivită pentru a realiza câte o jumătate a rombului și a obține un contact cât mai bun?! În primii doi ani de liceu, orele de muncă practică le-am desfășurat în atelierele școlii, dar în clasele a XI-a și a XII-a am fost trimiși la practică productivă o săptămână din patru la fabrica Electromotor, care se afla vizavi de Gara de Nord. Pentru fabricarea electromotoarelor, în procesul tehnologic la un moment dat componentele se scufundau într-o baie de cositor lichid, încălzit la temperaturi care nu se puteau obține acasă cu ciocanul de lipit. Mi-am adus aminte de aceste băi de cositor lichid de la Electromotor, așa că, într-o bună zi, am sărit gardul din spate de la Electromotor cu cele două elemente de cupru, le-am băgat în baia de cositor, unde ele s-au lipit și am obținut un romb perfect! După care am sărit din nou gardul și am mers liniștit acasă. Când i-am povestit lui Trusi, mi-a spus că sunt nebun. Nu a fost nici prima, nici ultima dată când mi s-a spus asta... Iar când am ajuns acasă cu noua antenă, mândru de ea, mama m-a luat la întrebări, vrând să știe de unde am avut elementele. Când a aflat că l-am rugat pe vărul ei să îmi dea elementele de aluminiu, a vrut să mi-o confiște. Cu greu am convins-o că nu le mai poate duce înapoi în fabrică. Mi-a lăsat în cele din urmă antena, dar ce ceartă mi-a tras!

La cinema

Una dintre distracțiile noastre preferate în anii de liceu, deci în anii 1976-80, era să mergem la cinema. Pe vremea aceea și la televizor, și la cinema se transmiteau încă filme foarte bune, inclusiv de producție vestică. Tot în acea vreme apăruseră și niște console de jocuri electronice, care se jucau pe ecranul televizorului, acționând câte un element de reglaj ținut în mână. Consola pe care am primit-o avea jocurile de „tenis”, de „fotbal” și, în plus, se putea trage la țintă cu un pistol de plastic, țintind la un pătrățel alb care se deplasa pe ecranul televizorului. Pistolul putea fi transformat într-o pușcă prin montarea unei țevi în fața pistolului și a unui pat în spatele său. Într-una din după-amieze, am mers în gașcă la cinematograful Victoria din Piața Bălcescu, fostă Lahovary. Înainte de a ajunge la cinematograful, am fost să ridic de la reparat consola de joc, care se defectase. Ne-am așezat cu toții într-unul din rândurile din

față și a început jurnalul socialist de dinaintea filmului pentru care merseserăm la cinematograful. Pe noi nu ne-a interesat deloc acel jurnal și povesteam între noi, chicoteam, în fine, făceam mult zgomot. La un moment dat, un tovarăș din fața noastră s-a întors către noi și ne-a spus să încetăm cu vorba. Noi nimic, am continuat cu bancurile noastre. Omul s-a întors și ne-a apostrofat din nou, dar deja mai nervos, să încetăm să vorbim și să urmărim jurnalul. În timp ce ceilalți au continuat să râdă, eu am scos pistolul de jucărie din geantă, i-am montat teava lungă de "pușcă" și l-am ridicat spre acel tovarăș interesat de realizările Societății Socialiste Multilaterale Dezvotate, cum era numită societatea în care trăiam. Când acesta s-a întors a treia oară, deja cu spume la gură, s-a trezit cu țeava "puștii" în fața ochilor. Întuneric fiind, nu a văzut că este o jucărie și s-a întors imediat spre ecran fără să mai spună un cuvânt. Noi am murit de râs, iar el a stat liniștit tot filmul și când s-a terminat reprezentația, încă înainte de a se aprinde luminile, a dispărut ca din pușcă. Nu știu dacă s-a dus la Miliție sau la Securitate să ne reclame. Din fericire această distracție nu a avut nicio repercusiune pentru mine și cu atât mai puțin pentru ceilalți prieteni ai mei.

În vacanță

Verile le petreceam de regulă la unul dintre numeroasele ștranduri din Timișoara, majoritatea lor aflate pe malul stâng al Begăi, fiind de fapt ștranduri ale diverselor întreprinderi din Timișoara. Imediat după podul Michelangelo se afla ștrandul Electrica, cunoscut în special pentru terenurile sale de tenis, cele mai bune din Timișoara. Apoi au urmat un teren de baschet al Școlii Sportive Timișoara, unde am jucat între 1973 și 1976, apoi debarcadere de canotaj și, în final, înaintea podului Mihai Viteazul, ștrandul C.F.R. A urmat faleza cu restaurantul Flora, fără ștranduri, și după podul Traian de la Maria și fosta Facultate de Agronomie, actualmente Universitatea de Medicină, au fost ștrandurile Constructorul și Tehnometal, iar după Podul de Fier încă un ștrand al cărui nume nu mi-l mai amintesc. À propos de Podul de Fier, când mergeam la grădiniță, deci în anii 1965-68, traversam un pod de lemn pentru pietoni, care se afla acolo unde astăzi este podul Michelangelo. În timpul școlii generale, verile le petreceam la ștrandul Tehnometal. Țin minte că pentru prânz

mergeam două minute până la alimentara de pe strada Miron Costin, la colțul Pieței Maria, și îmi cumpăram o franzelă și parizer, pe care mi le felia vânzătoarea, ceea ce pe atunci nu era deloc un lucru obișnuit. Ce prânz bun era acela: franzelă proaspătă cu parizer!

În anii de liceu, în special în ultimii doi ani, eram mai mult la ștrandul C.F.R. cu „gașca” de prieteni de la Lenau, majoritatea din clasa mea – Dixi, Fritz, Judy, Letre, Pötzi, Sandu, Trusi, Zuli –, dar și din clasele mai mici, precum Arety, Iris și Sam. Cu excepția lui Arety și Sandu, restul sunt doar poreclele noastre. Pe lângă faptul că făceam plajă, mai jucam prinsa în bazin și citeam mult, chiar foarte mult în acea vreme, și mă refer la toți colegii mei menționați mai sus.

În vara anului 1979, după clasa a XI-a, am fost la Costinești, într-o tabără organizată de profesorul de atelier Cotoșman de la Liceul „Lenau”. Nu era doar gașca noastră, ci un grup mult mai mare. Una dintre fete, elevă de clasa a IX-a, Kiki, a participat la un concurs de Miss Litoral și s-a clasat a treia. Profesorii noștri nu au fost la fel de încântați ca noi, elevii, certând-o destul de aspru după aceea, dar fără ca această acțiune să fi avut urmări negative pentru doamna doctor med. stomatolog de astăzi.

După această tabără la mare, urma să mergem în Cheile Nerei. Deși eram noi destul de întreprinzători și dispuși la risc, ne-am dat seama că nu avem cunoștințele necesare pentru a pleca în drumeție cu corturile fără să fim însoțiți de o persoană cu experiență și că, probabil, nici părinții nu ne-ar fi lăsat să ne ducem așa singuri, de capul nostru. De regulă, drumețiile și taberele erau organizate ori de directorul nostru, Erich „Boss” Pfaff, ori de un profesor de sport. Dar noi ne-am gândit să îl întrebăm pe tânărul profesor de Rezistența Materialelor, Adrian, care nu era decât cu 10 ani mai în vârstă decât noi și el a acceptat. Abia în Cheile Nerei am aflat că el obișnuia să meargă în fiecare an de 1 mai, când aveam cu toții liber pentru că era ziua de sărbătoare a clasei muncitoare, în Cheile Nerei. Și mult mai târziu am aflat că a luat cu el și niște documente acoperitoare de la liceu și de la Inspectoratul de Învățământ,

pentru că eram în zona de graniță cu Iugoslavia și mai aveam și niște saltele cu noi, care puteau fi numai bune pentru a trece ilegal frontiera.

Pe când ne plimbam noi în Costinești, îl vedem o dată pe Adrian cu o tânără brunetă, evident prietena lui. Am sărit pe el să îl salutăm și să îi spunem că abia așteptăm să mergem în Cheile Nerei cu el. Dar Adrian ne-a răspuns foarte rezervat la salutarile și poveștile noastre, astfel încât, atunci când ne-am despărțit, ne-am mirat între noi de ce s-a comportat așa de distant și nu ne-a spus pe nume. A doua zi, l-am văzut din nou, de data aceasta cu o blondă frumoasă de mână. Am fost acum mult mai rezervați și doar l-am salutat de la distanță, dar el a venit la noi, ne-a spus pe nume și ne-a împărtășit că se bucură să plecăm împreună în Cheile Nerei. La care l-am întrebat:

- Bine, bine, de ce ați fost așa de rezervat ieri?
- Ieri nu am fost eu, ci fratele meu geamăn!

Iarna, în timpul liceului, și în vacanța de primăvară puteam merge câte o săptămână la schi cu tata sau în excursii organizate de profesorul nostru de sport, Ernst Pflanzner, la Muntele Mic. Muntele Mic era muntele și stațiunea de schi a timișorenilor, dar se putea ajunge cu mașina doar până la Borlova, trecând prin Caransebeș, iar apoi cu un telescaun, care deseori nu funcționa, situație în care trebuia să urci cu bagaj cu tot timp de mai multe ore (conform Google Maps ar fi o distanță de 15 km!). Telescaunul de la Muntele Mic a fost dat în funcție în 1972, dar cel de la Semenic a fost cel mai vechi telescaun din România, montat de Uzinele și Domeniile Reșița în 1947 și era acționat de un motor diesel de submarin Marelli. Și zăpada și pârtia erau mai bune la Muntele Mic, doar condițiile de cazare în cabane erau modeste. Nici schiliftul nu funcționa decât atunci când era treaz mecanicul și trebuia să ai „cleștele” cu care să te prinzi de cablu, fiind o soluție extrem de periculoasă de transport. Dacă nu, o luai la pas cu schiurile în spinare în sus până la începutul pârtiei. Dar ce conta pe atunci acest lucru, ce nu făceam noi pentru bucuria de a schia și de a petrece serile împreună cu prietenii?!? Am amintiri minunate din acele vacanțe de schi din anii 1970 – 1980, din școală și din facultate.

O întâmplare pe care doar am auzit-o și nu am trăit-o personal a avut loc pe la sfârșitul anilor 1970. Printre timișorenii care erau mari amatori de schi la Muntele Mic era și un grup mic de persoane, care își lăsa întregul echipament sus la unul dintre cabanieri, pentru a nu îl tot căra cu ei, mai ales în condițiile în care nu mergea telescaunul. Într-o duminică dimineața, unul din acest grup a plecat să cumpere pâine și lapte, trimis de soția sa. Pe drum spre magazin a trecut o mașină, în care se aflau prietenii săi schiori. Când l-au văzut, au oprit și i-au spus că tocmai au vorbit cu cabanierul, că a nins ultimile zile, că acum este senin și vreme ideală de schiat și deci să urce și el în mașină, având echipamentul de schi sus. Omul nostru a răspuns că l-a trimis soția să cumpere pâine și lapte, dar prietenii l-au convins, a suit în mașină și a avut parte de o duminică minunată de schi. Cum nu aveau telefon acasă, nu a avut cum să își anunțe soția de schimbarea sa de plan. Vă închipuiți prin ce teamă a trecut sărmana femeie când soțul nu s-a mai întors de la cumpărături. Precis că după-amiaza l-a căutat deja prin spitale. Ce i-o fi spus seara când el s-a întors fericit de la schi, doar ei doi știu. Nu este doar o legendă, ci chiar l-am cunoscut personal pe eroul povestirii, juca tenis cu tata la Tehnometal și povestea a fost celebră timp de câțiva ani.

Dar am avut și eu amintiri de la schi, dintre care una mi-a rămas în mod deosebit în memorie. În timpul studenției mele, centrele universitare din întreaga țară, care nu erau prea multe în anii 1980, organizau anual o competiție de schi, numită Campionatele Naționale Universitare. La faza finală trebuia să te califici în urma participării la faza pe centrul universitar, care pentru Timișoara era organizată an de an de doamna dr. Cornelia „Ica” Mureșan, profesoară de sport la Universitatea din Timișoara și totodată soția decanului nostru, domnul profesor Tiberiu Mureșan. Eu participam la faza pe centru universitar, la care se puteau înscrie toți studenții, și stăteam trei, patru zile sus la Muntele Mic, unde schiam cu cei mai buni schiori studenți timișoreni.

Concurenții universitari la coadă la teleschiul de la Muntele Mic

Pentru faza națională nu m-am calificat decât în ultimul an de studii, anul al V-lea. Deși nu mă calificam la naționale, mergeam în fiecare an pe costurile mele la concurs, cu acordul doamnei Mureșan, pentru a schia alte patru, cinci zile în cea mai bună stațiune de schi din România. Fiind vorba de acțiuni oficiale, organizate de centrul universitar Timișoara și coordonate de soția decanului, nu am avut probleme cu lipsa mea de la cursuri și seminarii, unde prezența era obligatorie în acea vreme.

În anul al III-lea de facultate, în iarna anului 1984, am început semestrul al II-lea cursul de Circuite Integrate cu domnul profesor Tiberiu Mureșan, decanul facultății. Cursul era săptămânal, dar seminarul avea loc o dată la două săptămâni, sâmbăta. În acei ani, sâmbăta era o zi normală de lucru și, respectiv, de studii. Primul seminar a avut loc odată cu faza pe centru a universităților de schi, așa că am lipsit motivat. Două săptămâni mai târziu a fost al doilea seminar de Circuite Integrate. Dar și naționalele universitare de schi au avut loc în aceeași săptămână și deci din nou am lipsit de la seminar. Deși nu am fost un student model, nu am chiulit în mod deliberat de la studii, nu pentru că aș fi fost prea conștiincios, ci pentru că la mai mult

de zece absențe nemotivate aveai probleme serioase la facultate. Totuși, am lipsit și de la al treilea seminar: am fost la schi la Semenice. De această dată fără o justificare oficială, fără o competiție, doar pentru bucuria de a schia două zile pe o vreme splendidă, pe o pârtie mai modestă decât cele din Poiană, Pârtia Goznuța. La un moment dat, când m-am pus la coadă, l-am văzut lângă mine pe Mircea Ionescu, și el absolvent de ETc cu câțiva ani mai devreme, pe care îl cunoșteam din familie, părinții mei fiind buni prieteni cu socrii săi.

- Ce mai faci, Călin?, m-a întrebat Mircea.
- Schiez în timpul seminarului, i-am răspuns.
- De la ce seminar chiulești?, m-a întrebat din nou.
- De la Circuite Integrate.
- Și cu cine ai seminarul? m-a întrebat schiorul de lângă el.
- Cu unul, Puiu Heler, i-am răspuns.
- Eu sunt Puiu Heler!, mi-a răspuns acesta.

În următoarele două semestre am participat la toate seminarele de Circuite Integrate ținute de Afilon Heler, pe care l-am apreciat în mod deosebit. Din păcate o boală necruțătoare l-a răpit mult prea devreme dintre noi.

Nu știu de ce, dar colegii mei de studiu mi-au dat porecla de „Schiescu”. Poate ca urmare a acestei întâmplări....

Cum recunoști un timișorean în afara Banatului?

Începând de pe la 12 ani, mergeam în vacanța de primăvară sau de vară doar Diana și cu mine pentru câte o săptămână la sora bunicii la București. Spre deosebire de unii dintre prietenii mei eu nu am rețineri față de București și unii dintre bucureșteni, și de aceea am mers cu mare

plăcere în capitală. Acolo trăiau și trăiesc în continuare mai multe verișoare și un văr, rude din partea tatălui. Țin minte că o dată când am sunat la ușa unora dintre verișoare, mi-a deschis mama lor și eu am salutat-o cum o făceam cu toată lumea: „Servus”! Dinăuntrul apartamentului s-a auzit deodată un strigăt puternic: „Călin, a venit Călin! ” În mod evident, eram singura personană din cercul lor care saluta cu „Servus” și astfel au știut imediat cine a venit.

Aveam vreo 12 ani și eram în vacanță la București. Am urcat într-un tramvai destul de gol și m-am așezat pe unul dintre multe scaune libere. Câteva stații mai târziu, toate scaunele au fost deja ocupate, când a urcat o doamnă ”bătrână”, care probabil era mai tânără decât sunt eu astăzi. I-am oferit locul meu, așa cum fusesem învățat de acasă. Doamna a acceptat bucuroasă oferta, s-a așezat și m-a întrebat, de unde sunt. ”Din Timișoara” i-am răspuns. ”Aaa...,” a răspuns ea, ”așa se explică că mi-ai oferit locul”!

Tot legat de „Servus”, mi-a povestit tata o întâmplare din 1944-45. Părinții lui s-au refugiat împreună cu el de Armata Roșie, „eliberatoarea popoarelor”, la Timișoara, pentru ca după război să se mute la Iași. Și, à propos de această Armată Roșie „eliberatoare”, care și-a ridicat singură în 1945 Monumentul în Onoarea Soldatului Sovietic (Rus, după 1991) în centrul Vienei, în Schwarzenbergplatz, o statuie impunătoare, mi-am adus aminte de o epigramă scrisă de excepționalul Alexandru „Păstorel” Teodoreanu:

Soldat rus, soldat rus,
Te-au ridicat atât de sus,
Ca să te vadă popoarele...
Sau fiindcă-ți put picioarele?

În primul său an petrecut la Timișoara, tata a fost elev la liceul „C.D. Loga”, presupun că în ceea ce astăzi este clasa a VII-a. Într-o pauză, unul dintre colegii săi de clasă l-a prezentat fratelui său, care era cu câțiva ani mai mare, iar acesta l-a salutat pe tata cu „Servus”, la care tata i-a răspuns cu „Bună ziua, domnule elev” ca o formă de respect pe care o cunoștea el, nefiind normal să tutuie un elev mai mare. După aceea colegul de clasă l-a certat pe tata, de ce a fost așa de nepoliticos încât

să nu-i răspundă fratelui său mai mare tot cu „Servus”, dacă acesta făcuse primul pas către amicitie și l-a salutat așa. Diferențe culturale...

Bun, „Servus” nu este folosit doar în Banat, ci în întregul fost Imperiu, întâi cel Habsburgic, apoi din 1867 cel Austro-Ungar, deci și în Crișana, Maramureș și Ardeal. Iar în Ardeal, stațiunile de schi erau mai bune decât în Banat și așa am ajuns să merg de câteva ori la schi în Poiana Brașov. Neputând să locuiesc în Poiană, am primit cu ajutorul unor relații o cameră la un hotel din Brașov. Asta se întâmpla în anul 1983 sau 1984. Am ajuns cu trenul de noapte la Brașov, cred că pe la ora 4 dimineața, și am mers pe un întuneric beznă pe jos până la hotelul din centrul Brașovului. În Timișoara, chiar și la acea oră, la blocuri vedeai măcar la câte un geam o lumină, dar aici nu era nici o lumină aprinsă pe întregul drum, nici la ferestre, nici pe străzi, ci o beznă absolută. Nici mașini nu circulau aici, pentru că era deja în perioada în care benzina se găsea foarte greu, după așteptat ore sau chiar zile întregi la cozi kilometrice. Singura dată când mi-a apărut din față o mașină, am fost orbit de luminile ei. În fine, am ajuns la hotel și recepționera i-a povestit unui prieten care îi ținea companie următoarea întâmplare: „A sunat telefonul și, când am ridicat receptorul, de la celălalt capăt al firului un tip mi-a zis 'Ciao!', iar eu i-am răspuns cu 'Servus!' Nu știu pe cine căuta, dar și eu mi-am dat seama că ceva nu era în regulă”, i-a spus recepționera interlocutorului ei. „A greșit prefixul, căuta Timișoara, nu Brașovul”, a elucidat ea misterul. Și atunci am înțeles de ce ei i s-a părut ceva ciudat. Noi, în Timișoara, ne salutăm nu doar cu „Servus!”, ci și „Ciao!”, pe când în Brașovul anilor 1980 se folosea doar „Servus”. Cu „Ciao!” te legitimai imediat ca timișorean.

Tot în 1983, dar în septembrie, am participat la un stagiul de karate organizat la Brașov pentru participanții din întreaga țară, pentru că venea un mare maestru italian, Augusto Basile, din Grosseto, Toscana, împreună cu trei dintre asistenții săi. Într-una dintre după-amieze, am alergat după un firobuz, l-am prins chiar înainte să plece din stație și i-am spus unui coleg timișorean: „Ce bine că am prins firobuzul!” La care un alt pasager mi-a spus: „Firobuzul circulă doar la Timișoara, în rest este troleibuz!” Așa este, și explicația este că primul sistem de troleibuze din România a fost introdus, unde altundeva decât în Timișoara, anume în 15 noiembrie 1942, al doilea oraș fiind Bucureștiul abia în 1949. Iar primele troleibuze au fost fabricate de către FIAT din Torino și italienii le numesc și astăzi filobus, ceea ce în română se traduce mot-à-mot cu firobuz.

Și, în fine, o ultimă întâmplare cu diferențele culturale dintre Timișoara și alte regiuni ale României. Deja din anii 1960, dar poate și mai devreme, facultățile Institutului Politehnic din Timișoara organizau pentru studenții din penultimul an, al IV-lea, o așa-numită excursie de studii. Scopul acestei excursii era ca studenții să aibă ocazia de a cunoaște firme de profil interesante din industria românească, dar bineînțeles că era și o mică vacanță, foarte plăcută. Prima etapă din excursia noastră de studii a fost Craiova, unde am ajuns dimineața, coborând din trenul de noapte Timișoara - București. Unul dintre colegi a venit la noi și ne-a spus că a descoperit o langoșerie și ne-am dus în grup mai mare să cumpărăm un langoș sau doi, pentru a ne potoli foamea. În mai 1984 era deja foarte dificil să găsești de cumpărat mâncare într-un oraș străin, așa că un langoș a fost foarte bine venit. Ne-am pus la coadă și în timp ce stăteam noi acolo, i-am spus prietenului meu Letre: „Sper să aibe și langoși simpli, nu doar cu brânză”, pentru că mie gustul de telemea nu îmi place nici pură, nici în langoș. La care se întoarce un domn din fața noastră și îmi spune cu o durere în glas: „Langoși cu brânză se găsesc doar la Timișoara!”

Karate și Revoluția

Imagine realizată prin IA

De mic copil, la cinci ani am început să fac sport, am făcut înot și baschet de performanță, iar în 1977, la vârsta de cincisprezece ani, m-am apucat de karate. Karate-do de fapt nu este un sport, ci o artă marțială, un do, o cale în viață. Karatele însă nu era văzut cu ochi buni de Securitate și ca atare uneori era tolerat, alteori interzis. Nu existau nici antrenori oficiali. Primul care a început să predea karate în Timișoara a fost Harry Popovici, antrenor de judo pentru copiii de la Palatul

Pionierilor, și totodată profesor de geografie la liceul „Lenau”. În clasa a V-a, în a doua oră de geografie, mi-a dat singura de notă de 1 din viața mea. Câte un 3 sau 4 am primit de mai multe ori, nota 2 niciodată. Iar dacă nota 3 și 4 se dădea pentru neștiință, iar 2 pentru nici un fel de cunoștințe, nota 1 se acorda pentru motive de comportament, de exemplu pentru copiat. Iar eu m-am dus acasă cu nota 1 și i-am putut spune mamei mele că am primit nota 1 nu pentru că nu am știut, ci pentru că știind i-am șoptit colegului Meinhard, care nu știa nimic. Harry Popovici a fost suficient de domn încât să mă mai asculte de două ori în timpul acelui prim trimestru școlar și să reușesc să îmi dreg media la 7.

Harry a învățat karate din cărți, unde tehnicile erau numite și reprezentate prin desene sau în cel mai bun caz prin fotografii. Dar una este să vezi o fotografie și alta să îți arate cineva pe viu cum se execută mișcarea. Totuși lui Harry Popovici i se cuvine tot respectul pentru că a avut curiozitatea, curajul și înțelepciunea să înțeleagă în mare mișcările și apoi să le predea elevilor săi. Dintre aceștia s-au format următoarea generație de instructori de karate timișoreni, precum Dan Chinda, Mihai Cioroianu, Dorin „Oyama” Jura și Dan Marcu. „Oyama” era numit admirativ de elevii săi după un mare sensei, un mare maestru japonez. Iar această generație de instructori a ajuns să instruiască ceea ce eu aș numi a doua generație de karateka timișoreni, din care am făcut și eu parte.

Vineri, în 15 decembrie 1989, urma să plecăm cu trenul de noapte la București, unde sâmbătă și duminică, în 16-17 decembrie, urma să aibe loc ceea ce ar fi fost primele campionate naționale de karate din România. Pentru a decide cine să plece și să reprezinte Timișoara la București a avut loc un mic concurs de selecție, în rotonda de la Casa Tineretului, de lângă stadionul numit pe atunci ”1 Mai”. Deși am luptat între noi, elevii diverselor școli de karate din Timișoara, ai căror instructori nu se înțelegeau între ei și se bârfeau între ei că ceilalți habar nu au de karate, noi ne-am înțeles destul de bine și am decis cine să meargă la București. Nu știu dacă au fost aleși chiar cei mai buni sau nu, dar alegerea s-a făcut fără certuri.

Seara, înainte de a porni spre Gara de Nord, am mai mers să conduc antrenamentul grupului meu de karate în sala de sport a clădirii Politehnicii de la ”Electro Veche”, care până în 1948 a fost liceul „Piarist” iar astăzi este liceul catolic „Gerhardinum”. Mi-am luat bagajul pentru București

cu mine la antrenament, de unde intenționez să merg direct la Gara de Nord, distanță de aproximativ 1 km și, când să ies pe ușă, sună telefonul și Leonte, unul dintre prietenii tatălui meu, îmi spune:

– Trece istoria pe lângă tine!

– Unde? L-a întrebat tata.

– La Maria, i-a spus Leonte.

– Mă duc, a răspuns tata.

Atât a fost întregul dialog, dar s-a înțeles foarte bine că se întâmplă ceva important în Piața Sfânta Maria. Am înțeles și eu, pentru că vizitând-o pe Judy, care stătea pe Str. Treboniu Laurean, la 200 m de parohia Bisericii Reformată, aflasem cu doar două, trei săptămâni mai devreme despre existența pastorului Tökös László, care urma să fie mutat contra voinței sale și a enoriașilor săi de la Timișoara la Oradea. Așa că, după antrenament, în loc să merg direct pe Bulevardul Republicii la Gara de Nord, am făcut un ocol pe la Maria, unde pe la ora 22 erau deja strânse peste o mie de persoane. Nu am rămas, am plecat repede la gară și la București. Când sâmbătă le-am povestit noi, cei din Timișoara, bucureștenilor și celorlalți din țară că în orașul nostru, vineri seara, se adunaseră deja o mie de oameni nemulțumiți, nu au vrut să ne creadă. A urmat competiția de sâmbătă și duminică, iar seara, înainte de a pleca înapoi la Timișoara cu trenul de noapte, Tanti Aura, sora bunicii, la care stăteam de fiecare dată în București, mi-a zis de trei ori la rând, în decurs de numai cinci secunde și cu un ton deosebit de îngrijorat, dându-mi de fapt un ordin: „Sună-i pe părinți!” Pentru că modul ei de a vorbi a fost așa de deosebit de cel uzual, blând, când am auzit vocea tatălui meu spunând „Alo?”, l-am întrebat direct: „Ce se întâmplă, se trage în Timișoara?” Și el mi-a răspuns: „Da, ai grijă ce faci când ajungi!” În tren, le-am povestit celorlalți timișoreni dialogul avut cu tata și nu au putut să mă creadă. Când însă ne-am dat jos din tren și am ieșit din Gara de Nord, am văzut peste drum vitrine sparte, urme de fum pe ziduri și mașini arse. Am realizat atunci cu toții că s-a întâmplat ceva drastic. Dar nu e cazul să insist acum mai mult asupra subiectului Revoluției.

Ultima mea amintire de timișorean rezident, pentru că am rămas timișorean în suflet și acum, după peste 30 de ani de trai fericit în Augsburg și Viena, este legată tot de karate. După căderea regimului comunist în decembrie 1989, au urmat mai multe schimbări radicale. Una dintre primele pentru mine a fost că am primit, în februarie 1990, primul meu pașaport turistic după ce

am stat la coadă o noapte întreagă și geroasă pentru a-mi depune actele. La doar câteva zile după aceea am mers cu trenul la Praga, Dresda, Berlin (Ost) și Viena. A fost împlinirea unui vis. Cum am lucrat trei veri ca ghid pe litoral pentru turiștii din RDG, cunoșteam foarte multă lume care mă invitase să îi vizitez, dar cele două cereri de eliberare a unui pașaport pentru a vizita R.D.G.-ul „înfrățit” mi-au fost ambele respinse. La Viena, în ultima etapă a călătoriei mele, am stat timp de o săptămână la o verișoară, și de fapt am stat la vreo 50 de km la est de Viena, dar cu trenul ajungeam zilnic fără probleme în capitala Austriei. Într-una din zile, am căutat în cartea de telefon Österreichischer Karateverband (Federația de Karate Austriacă), am sunat și președintele ei m-a invitat să î fac o vizită. M-a primit cu multă simpatie și la plecare mi-a mai și dat 200 de șilingi din caseria Federației, contra chitanță și semnătură, deși mie nici prin cap nu îmi trecuse acest lucru. Nu aveam neapărat nevoie de acești bani, dar pot spune că mi-au prins bine.

Tot pe atunci s-a înființat în România și F.R.A.M., adică Federația Română de Arte Marțiale. Prin martie sau aprilie, F.R.A.M. a fost informată că și România este invitată pentru prima dată să participe la Campionatele Europene de Karate, a 25-a lor ediție, ce va avea loc la Viena între 2-4 mai, 1990. Președintele federației, Dan Macoveanu, și secretarul general/ antrenorul federal, Vasile Manea, ambii bucureșteni, ne-au informat că va participa o delegație de cinci sportivi. Cei doi funcționari de la București urmau să zboare la Viena, iar sportivilor li s-a cerut să vină pe cont propriu, fiind invitați de Federația Austriacă și avînd totul rezolvat: cazare, masă, taxă de participare. Cei cinci sportivi nominalizați de ei au fost Mihai Hanga și Radu... de la Oradea, Dan Deac, Adrian Nagel și eu din Timișoara. Ne-am urcat noi cinci în Dacia 1300 a lui Dan Deac, am plecat și ajuns cu bine la Viena, ne-am prezentat la locul de întâlnire, care a fost piramida din Vösendorf, care pe atunci avea și un hotel cu o piscină cu lagune, insulițe și chiar și palmieri. Am rămas uimiți când am văzut ce minunăție se afla sub acea piramidă de sticlă.

Dan Deac, Adi Nagel, Radu și Mihai Hanga

După care l-am văzut pe președintele Federației Austriece și m-am prezentat la el, pentru a-l anunța că am sosit și noi, delegația din România. Când m-a văzut, a fost rândul lui să rămână uimit:

- Ce faceți aici?
- Am venit să participăm la Campionatele Europene!
- Și unde veți sta?
- Noi nu știm, credeam că dumneavoastră ne-ați aranjat și rezervat cazarea.
- De ce nu ne-ați anunțat din timp? V-am fi cazat la o Jugendherberge cu 50 de șilingi pe noapte. Ce veți face acum? Cum ați putut fi așa de inconștienți?!

Și a urmat o ceartă de mi-a venit să mă ascund într-o gaură de șarpe, dar nu am văzut nici una. Noroc că a trecut un prieten de-al președintelui Federației Austriece pe lângă noi și auzind perdaful pe care tocmai îl primeam, l-a întrebat pe președinte ce am făcut de mă ceartă așa de tare. La care președintele mi-a spus:

- A nu, nu am nimic cu tine, nu pe tine te cert, tu nu ai nici o vină! Dar tu ești singurul care vorbește germana și mă înțelege.

După care a devenit din nou jovial, încurajator și ne-a rezolvat cazarea la Novotel, unde locuiau și ceilalți sportivi din țările estice, dar ei o făceau pe banii Federației lor, în timp ce nouă ne-au acoperit austriecii costurile. Evident că președintele și antrenorul au venit pe banii F.R.A.M. și au locuit la piramidă. Am rămas cu impresia că cel puțin antrenorul era în oraș în timpul competiției, la cumpărături, dar poate că mă înșeală memoria. Rezultatele noastre au fost previzibile: toți ceilalți patru au ieșit din primul tur, iar pe mine nu m-au mai lăsat să concurez, ca nu cumva să pățesc ceva. Deși stilul Shotokan este non-contact, adică lovitura se oprește chiar înainte de atingerea adversarului, totuși mai poate să scape controlul unuia sau altuia dintre luptători, iar blocarea atacurilor adverse se face cu mâinile și picioarele în plin contact, deci oricând se poate rupe un membru. Și cum ceilalți patru coechipieri au văzut că am rezolvat cazarea, masa și participarea pentru că am vorbit germana cu organizatorii, engleza și franceza cu alte echipe pentru a participa la stagii internaționale, m-au convins să nu lupt pentru a nu mă accidenta. Probabil că eram și cel mai slab dintre toți cei cinci, dar am rămas cu regretul de a nu fi luptat la Campionatele Europene de Karate! Nu doar eu în februarie, ci și ceilalți colegi au primit în luna mai, fiecare, câte 200 de șilingi din caseria Federației Austriece. Cu toată cearta primită la început, trebuie să mărturisesc că președintele Federației Austriece a fost un domn cu noi și ne-a ajutat imens!

Între timp, în mai 1990, situația a luat o întorsătură negativă. Avusese deja loc „Proclamația de la Timișoara”, Iliescu ne-a numit golani, bursele de studii în străinătate oferite de statele vestice au fost date tot fiilor și ficelor „lor” (conform cuvintelor lui Caragiale: ”La vremuri noi, tot noi.”) și se născuse fenomenul Pieței Universității la București. Așa încât am mers la Ambasada Germană în 11 - 12 iunie și mi-am luat o viză turistică pentru Germania. Pentru Austria în februarie încă nu fusese nevoie, dar în mai 1990 era deja necesară. Pentru Campionatele Europene toți cei cinci sportivi am avut pașapoartele albastre, de serviciu, care nu necesitau viză pentru intrarea în Austria. Țin minte că în 12 iunie la București am vizitat și Piața Universității, unde era tabăra de corturi a demonstraților anticomuniști, și m-am întors la Timișoara. A doua zi a început Mineriada, iar eu am plecat în 17 iunie definitiv în Germania. Nu am emigrat ca urmare a Mineriadei, ci pentru că mă hotărâsem deja de ceva vreme să plec.

EPILOG

În anul 2015 am fost admis în Malteser Hospitaldienst Austria (Serviciul de Ajutor Maltez din Austria), unde am desfășurat o activitate caritabilă până în anul 2021. Serviciile care mi-au plăcut cel mai mult și pe care le-am efectuat și cel mai des au fost cele de asistent medical în Ärztfunkdienst, un serviciu de „medic de casă pe roți”, care merge la bolnavi în timpul nopții sau la sfârșitul de săptămână. Nu este un medic de prim ajutor, care de obicei e solicitat de asistenții de pe ambulanțe, ci are rolul unui medic de casă. Acesta este chemat când pacientul are febră, dureri, hipertensiune sau i s-au terminat medicamentele și a fost prea leneș să meargă la medicul lui de familie să își ia rețeta. Rolul meu era în primul rând cel de șofer, apoi trebuia să duc rucsacul cu medicamente, să pregătesc injecțiile și să fiu și un martor sau chiar un fel de gardă a medicului. Exista, de pildă, un oarecare risc dacă o doctoriță ar fi intrat neînsoțită într-o locuință cu mai mulți tineri. Am intrat de mai multe ori în asemenea locuințe, dar pentru că o însoțeam, nu era singură și avea o oarecare siguranță. Am făcut aceste servicii vinerea, de la ora 18 la 6 dimineața, iar sâmbăta încercam să mă odihnesc, să îmi recuperez somnul.

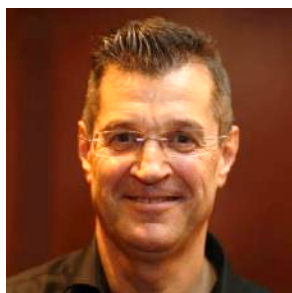
În anul 2019, s-a întâmplat să primim un apel pe la 3 dimineata. De obicei, apelul era transmis prin internet pe o tabletă aflată la medic, iar datele transmise erau numele pacientului, adresa și o scurtă descriere a simptomelor. De fiecare dată medicul îmi transmitea adresa, o introduceam în navigator și porneam spre pacient. Dacă sistemul spunea că ar fi un caz de urgență, porneam și girofarul. De această dată, pacientul era neliniștit, suferise de un atac cu delir, de halucinații, suferind de demență senilă, iar soția sa a anunțat dispeceratul. Am ajuns la pacient, medicul a început să îl examineze, în timp ce eu am introdus în tabletă „eCardul”, cardul electronic de sănătate, pentru a prelua datele pacientului în sistem. Astfel am aflat cum se numește pacientul și am întrebat-o pe soție:

- Nu a făcut karate?
- Ba da!
- Și nu a fost președintele Federației Austriece de Karate?
- Ba da!
- A lucrat și la Asociația Austriacă de Turism?
- Da, dar de unde știti toate acestea?

– Pentru că în urmă cu 29 de ani ne-a ajutat foarte mult pe mine și pe coechipierii mei veniți din România!

I-am spus bolnavului pe nume, i-am povestit cine sunt, că am fost la Campionatele Europene de Karate, că m-a ajutat și că îi sunt foarte recunoscător. El trăia în lumea lui și văzuse cine știe ce imagini pe perete care l-au tulburat așa de mult încât soția lui ne-a chemat. Dar când a auzit de karate, ochii i s-au luminat și a părut să intre într-o altă lume, una în care se vedea că îi este foarte bine. Iar pentru mine a fost o satisfacție deosebită să știu că am putut să îi întorc măcar într-o mică măsură amabilitatea pe care a avut-o cu noi și bucuria pe care mi-a făcut-o în 1990!

Notiță biografică

Călin Piescu s-a născut la Timișoara în anul 1962, a urmat între 1968 și 1980 Liceul „Nicolaus Lenau” cu predare în limba germană din Timișoara și apoi secția de Inginerie Electronică și Telecomunicații a Institutului Politehnic „Traian Vuia” din Timișoara, promoția 1986. Între 2010 și 2012 urmează cursurile de masterat ale Facultății de Arte și Design, secția Foto – Video, din cadrul Universității de Vest din Timișoara și apoi, între 2012 și 2014, cursurile de masterat ale Facultății de Teologie Romano-Catolică din cadrul Universității din București. Emigrează în iunie 1990 în Germania, unde își începe activitatea de inginer electronist la Siemens în Augsburg, lucrând în diverse domenii de activitate. Din 2003 se mută la Viena unde trăiește și astăzi și continuă să lucreze pentru Siemens. A realizat trei expoziții personale și a participat la mai multe expoziții de grup de fotografie, fiind admis în iulie 2022 ca membru stagiar în Uniunea Artiștilor Plastici din România, Filiala Timișoara.

